

Kroz Močiljsku pećinu i Vjetrenicu

Miho Kusijanović

Dubrovačke planine, kao ogranci dinarskog krša, legle su uz naše more, te dijele ovo primorje od zagorja na velikom visinom, jer je Srđ visok samo 414 m., Tmor 909 m., Sniježnica 1234 m., nego svojim prostiranjem. U svomu sklopu kriju se brojne jame i pećine (špilje, peći), od kojih su najveće »Močiljska« pećina i »Vjetrenica«, i ako ova potonja nije eminentno dubrovačka, jer joj je početak i otvor u Popovu polju, ali se proteže pravcem prema moru, a završava valjda kod Slanoga.

Sve su naše pećine značajni objekti za turizam, jer uza sve atrakcije, kojima obiluje naš zavičaj, one su posebna draž, ako im olakšamo pristup dobrim putem, zgodnim saobraćajnim sredstvom i intenzivnijim svijetlom.

Postanak je pećina prouzrokovan vodom, koja razara, dube i rastvara, te u utrobi zemlje pravi onaj zapanjujući ornamenat.

Izvor rijeke *O m b l e* je vazda nabujano vruće, a »Vilina« pećina nad izvorom je u horizontalnom pravcu. Na isti je način »Močiljska« špilja u Sominu brdu, među Podbrežjem i Petrovim selom, baš pravi odušak presahnute kraške rijeke ponornice, koje korito i danas skriveno sakuplja kišnicu sa prostora Ravni.

Ova pećina budi interes, jer je prostrana, u neku ruku prohodna, a za Dubrovnik lako dohvatna. Na putu je Mirinova (Rijeka) — Osojnik, udaljena od mora sadašnjim putem 1 sat hoda, a kad bi bio automobilski put, bilo bi to »samo 10 minuta«. U prostorima, gdje se ljube dva elementa — kopno i more — ima dosta lijepih vidika i panorama, ali da se razmotre čudovišta vodene tvorevine, treba ući u ovu pećinu. Odmah s početka treba lagamo silaziti, jer pećina, u svojoj duljini od 1 km., pada postepeno, koso, 190 m. Voda je napravila čudnovate slike i po-

Jedan zanimljiv prolaz u Močiljskoj pećini

dobe vodopada, stalagmita, stalagmita, draperija, kolona, a po dnu školjkasta korita, preko kojih se mlaz kišnice slijeva neviđeno u podzemna jezera. Glavni je pravac pećine jug-zapad, koji s desna i s lijeva prima neke galerije kao neke pritoke. Nedaleko ulaza je s desne galerija zvana »grobište«, jer se je kod otkrivanja našao zagrađen okrajak, u kome bješe rastruo kostur čovjeka i troja sjedala, a našle su se na dva mjesta i kosti špiljskog medvjeda. U njoj se i sada nalazi pećinska fauna, a valjda bi se našla i čovječja ribica, kad bi se moglo sići do jezera. Nijedna pećina u blizini nema toliko vodenih tvorevina koliko Močiljska. Jedino joj se u ljepoti približuje Grabovica na Grepcima.

Vjetrenica je u blizini željezničke stanice Zavala — Popovopolje te je do nje doći vrlo lako. Na njenom se ulazu ljeti osjeća vjetar, pa joj otud i ime dolazi. Njen je tok horizontalan i ide 750 m. do prvoga jezera, kojih je nekoliko u dužini od 5 km., jer tok pećine nije strm, te voda leži u konkavnom prostoru. Ali, kolikogod je Vjetrenica golijat prema Močiljskoj špilji, ovu ona ne nadilazi obiljem i krasotama vodenih tvorevina. Močiljska je načičkana ornamentima, Vjetrenica je u rijetko protkana.

U Vjetrenici se ne sagibaš osim na ulazu, te onda slobodno »barjak viješ«, a u Močiljskoj ga viješ do skrivenih ponora, koji vode u podzemna jezera. Od njih počinje drugojačija formacija si-

ga, tendencijom da budu pregrada pećini, kao što su to učinile kroz hiljade godina na onome mjestu, gdje sam ih minama oborio, da mi otvore put do prividnog kraja i do neviđenih jezera.

Ovaj je dio pećine još u formaciji. Nije onako udoban i prohodan kao onaj prednji, u koji se je prije mene ulazilo, kad je na Močiljskom vrhu, za prvog svjetskog rata, bila baterija. Vojnici su i narod za sušnoga doba ulazili u pećinu da crpe čistu pitku vodu iz bazena, u koje curi filtrirana voda.

Skoro sve velike pećine imaju vode nekoliko mjeseci u godini, a Močiljska i Vjetrenica imaju je trajno.

U zagrljaju tajnih tokova voda i Trebišnjice, more, taj bijesni elemenat, napravilo je kod Dubrovnika tri poznate uvale: Gruž, Rijeku, Zaton. Nrma sličnih od Slanoga, kojega je uvala napravilo more u terenu omekšanu vodama. Ali su tajna sabirališta voda u brdima izbila u prilici vrele u pasovima njihovim kao izvori u Šumetu, u Mlinima, u Vranovićima, u Orašcu, u Trstenomu i tako dalje.

Vjetrenica svojim pravcem ukazuje put za presušenje Popova polja do Slanoga, jer Slano u našem primorju ima prema Popovu polju izuzetan smještaj, konfiguraciju tla i stjecišta prilaza, što je sve dalo domaju glasovitim Ohmučevićima, Grgurićima i drugima, a na današnjim je Slanjanima da podignu svoje mjesto do visine, za koju je stvoreno.

U svom velikom bavljenju po dubrovačkim pećinama, iskustvo me je poučilo, da mnoge pećine vijugaju, da mijenjaju tok, da su prekinute u svom pružanju, ili tim, što su prosjelinama zavaljene, ili tim, što su sigama pregrađene. Tektonski su pak udarci i u moru i u kopnu pomogli stvaranje naše razvedene obale i bili su uzročnici, da se prepriječi protezanje pećana, da jedna drugoj ne daje ruku.

Sa zublama ulaze seljanke u pećine, da u batlugama (plosnate bačvice) donesu vode, i na ulazu, dok jedna drugu prati, vele:

»Oj pećino, u zbijegu si mi spas, a u sušno »doba pereš i pojiš i nas i naše blago!«

Detalj na ulazu

